

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2020. május 11.

HORVÁT NEMZETISÉGI NYELV ÉS IRODALOM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2020. május 11. 8:00

I. SZÖVEGÉRTÉS ÉS ÉRVELÉS VAGY GYAKORLATI SZÖVEGALKOTÁS

Időtartam: 90 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Vážne informácie

Razumijevanje teksta

Svoje odgovore napišite nakon brižnog promišljanja!

Svoje misli formulirajte nedvosmisleno i točno!

Ukoliko ispravljate, činite to nedvosmisleno!

Pripazite na pravopis! Ukoliko ste nesigurni, koristite pravopisni priručnik!

Želimo vam puno uspjeha u radu!

Stvaranje/sastavljanje teksta

Izaberite i riješite jedan A) ili B) zadatak!

Ukoliko ipak tijekom rada započnete rješavati i drugi zadatak onda precrtajte prethodni!

U svome razlaganju uzmite u obzir kriterije zadanih zadatakom!

Hrabro formulirajte svoje samostalno mišljenje, navedite i svoje spoznaje!

Svoj tekst brižno uredite, ukoliko ste nesigurni – pravopis provjerite pravopisnim priručnikom!

Možete pisati i skicu i bilješke, ali pripazite da one budu odvojene od gotovog sastavka!

Bilješke možete pisati i u tekst.

I. Razumijevanje teksta

Pročitajte sljedeći tekst i odgovorite na pitanja!

Po šumama i gorama

[...] Slobodu i povijest ionako kroje pobjednici. No sve ih, usprkos spomenicima i spomenobilježjima, prije ili kasnije stiže ista sudbina: najblaža je zaborav, a drastičnija rušenje i zatiranje svega što je bilo prije njih, vas, nas. Lijepo reče pjesmom Vesna Parun: Zašto rađamo svjedoke?

Valjda znamo o čemu govorim kad *vojska (ide) šumom, a baba drumom*. Da su jarosni *transparent tregeri* jezično potkovaniiji, zacijelo bi se koji okomio i na *drum* (neki njihovi prethodnici i jesu ... baba *cestom*). Da su zavirili u bilo koju školsku čitanku baš iz NDH (*Sjetva* i *Žetva*, no nisu, a znam da i neće), mogli su ondje naći i *što na umu to na drumu* i *dug je zao drug*. Ne treba im dizati tlak ni sjetnom *Konjuh planinom*, u kojoj husinskog rudara sahranjuje četa proletera (tim je „pravednicima“ sve to ista komunjarska pašta). Srdžba prokulja poput vulkana i na sam spomen komunista, a kad nahrupe u broju *koliko je u gorici lista, još je više mladih komunista*, mrakobjesju nema kraja. No kako je *gorica* i umanjenica od *gore* i vinograd (*gorno* ili *gornica* zvao se i porez od vinograda što ga kmet plaća gospodaru), možda je broju kumovao i alkohol. Zna se da mnogi *od šume ne vide drveće*, pa evo im nešto lakše: *Iš'o medo u šumicu, izgubio papučicu*. Ili: *U šumici zeko sjedi, spi*. Možda bi se koji *naše gore list* mašio i za pištolj da njemu, kao *od brda odvaljenu*, tako reći *gori od čovjeka, gorostasu* (i fizičkom i moralnom), podrugljivci zapoju podoknicu *U gaju tom kukavica kuka*, ne zbog gaja i kukavice koliko zbog njegove ženice, ptičice selice, a još više zbog roga na glavi u nastavku. Godinama smo izloženi slatkorječivima koji prije izbora obećavaju *brda i doline*, a lakovjerni za njima na izborima *i u goru i u vodu*, premda ti zlatousti najčešće *grade ražanj, a zec u šumi*. Pobornici površinske pučke etimologije (za dublju nemaju ni sluha ni njuha) i sami ispadaju *šumasti*, luckasti, šašavi, a takvi su jer im u glavi *šumi* kao što i lišće i granje u šumi šumi, sve im se miješa, pa ne razaznaju žito od kukolja. Tko zna kakvu sliku u takvima pobuđuje fraza *biti na isto brdo tkan*, ako im je *brdo* samo uzvisina na Zemljinoj kori od 300 do 500 m. Istini za volju, moram reći da pentranje na *Sveto brdo* (Velebit) nije bila lagodna šetnja po brežuljcima nego iscrpljujući uspon na visinu od 1757 m. A spoj *brda* i *tkanja* nije plod luckasta uma, jer *brdo* je i dio tkalačkoga stana (*Weberkamm*), pa *biti na isto brdo tkan* znači biti jednak s kim. *Brdo* dobro dođe i u logopedskim vježbama, *navrh brda vrba mrda*. Sve češće osjećam da se nešto *iza brda valja*, što nije nimalo ugodno, naprotiv, puno je strepnje i prijetnje. No u strahu su velike oči, pa često bude *tresla se brda, rodio se miš*. Šekspirski rečeno, *mnogo vike ni za što*. Naravno, Zagrepčani znaju za *Grič*. Proslavljen i u književnosti (Šenoa, Matoš), znan je i šire. No malo je onih koji se sjećaju davne frajerske pjesmice *Fakin sa Griča sam ja / Sedma ženska mene zna / Uspinjača mene fura, poznaje me svaka cura ...* *Grič* je opstao, a starinu pjesme dokazuje i VII. (ne više samo ženska) gimnazija, koja se s Katarinskog trga spustila u Križanićevu ulicu. *Grič* može biti i *grič*, opća imenica (prasl. **gričь*, srodno s *gora*). Značio je brežuljak, glavicu, malu goru. Danas je *Grič* tek ulica (zapravo park) na Gornjem gradu (ipak je brežuljak!), a nekoć je bio građansko-obrtnička opozicija crkveno-feudalnom Kaptolu. Mnoge se opozicije u neko doba sližu, pa su se 1850. nekoć ljuti neprijatelji *Grič* i Kaptol spojili u novu cjelinu Zagreb (o borbama još svjedoči Krvavi most između ta dva brijega, no i on je danas tek uličica).

Brežuljak, brdo, brijeg, gora, šuma, planina, grič, lug, šumarak, gaj, svi se, premda visinom različiti, vrte oko istoga kotla. Prvotno je *brdo* značilo nešto oštro (može i alat), *gora* je i brdo

i brijeg i planina srednje visine. U goru tjeraju Janka da bježi, a i nasamarenoga gazdu Marka iz Ere. Teško da će u Zagrebačku, Moslavačku, Ravnu, Petrovu, Dilj, još manje u Zagorje, Prigorje, Podgorje; ostaje im Zagora. I u *Vinagori* je *gora vinna*, a za njom pošla i druga *vinogorja*. A sjeverni vjetar *bura*, grč. *boréās*, zove tako zato što puše s gorja. *Šuma* je zajednica biljnih organizama kojoj drveće daje osnovno obilježje (a preneseno znači mnogo čega, npr. šuma pravnih propisa). S vremenom se *planina* počela rabiti za puste gore (prasl. **polnъ*, ravan, neobrašten drvećem). *Šuma* može biti i u ravnici, autohtona i sađena, pa se rabe nazivi: *gaj*, *dubrava*, *gvozd*, *les*, *lug*, *loza*, *gora*, *kneja*, *zabran*, *korija*. Upravo ta *korija* može biti i *Korija*, selo kod Virovitice (tur. *koru*, brežuljak, šuma). Ondje nisam bila, ali sjećam se priča svoje svekrve, koja je onamo odlazila u posjet jednoj rođakinji učiteljici.

Da ubacim i *Babinu Gredu*? Naime, ima rječnika (Šonje) koji *gredu* navode samo kao građevinski element. A objasniti *Babinu Gredu nije greda* (nije problem) ako znamo da je *greda* i uzvisina, zaravanak, potporna stepenica uz baru. I u požutjeli dječji spomenar uvukla se jedna uzvišica: *Kad se popneš na brdašce, na visoke stijene, metni ruku na srdašce, pa se sjeti mene*. Visoki brijeg sa Zekom i potočićem pričekat će neku drugu zgodu.

Nives Opačić

(Izvor: <http://www.matica.hr/vijenac/605/r/kolumne/>)

1. Autorica napisa je:

1 bod	
-------	--

2. Imenujte temu napisa!

1 bod	
-------	--

3. Imenujte glasovnu promjenu u riječi koja je podcrtana u sljedećoj rečenici!

No sve ih, usprkos spomenicima i spomen-obilježjima, prije ili kasnije stiže ista sudbina: najblaža je zaborav, a drastičnija rušenje i zatiranje svega što je bilo prije njih, vas, nas.

Glasovna promjena: _____

1 bod	
-------	--

4. Objasnite smislenim rečenicama značenje riječi podcrtane u dolje navedenoj rečenici!

Slobodu i povijest ionako kroje pobjednici.

2 boda	
--------	--

5. Objasnite jednom smislenom rečenicom podcrtani dio dolje navedene rečenice!

Ne treba im dizati tlak ni sjetnom Konjuh planinom, u kojoj husinskog rudara sahranjuje četa proletera (tim je „pravednicima“ sve to ista komunjarska pašta).

1 bod	
-------	--

6. Objasnite podcrtani dio dolje navedene rečenice!

Zna se da mnogi od šume ne vide drveće, pa evo im nešto lakše: *Iš'o medo u šumicu, izgubio papučicu.*

3 boda	
--------	--

7. Objasnite dolje navedenu rečenicu! Obratite pozornost da vaš odgovor sadrži sve važne elemente ove tvrdnje! Kako bismo vam pomogli podcrtali smo ih u navedenoj rečenici.

Godinama smo izloženi slatkorječivima koji prije izbora obećavaju brda i doline, a lakovjerni za njima na izborima i u goru i u vodu, premda ti zlatousti najčešće grade ražanj, a zec u šumi.

6 bodova	
----------	--

8. Objasnite što znači *ne razaznati žito od kukolja?*

1 bod	
-------	--

9. Što osim uzvisine na Zemljinoj kori može značiti riječ *brdo*?

1 bod

10. Objasnite što znači *biti tkan na isti stan*?

2 boda

11. Napišite poslovicu za koju autorica misli da bi dobro poslužila i za logopedsku vježbu!

1 bod

12. Napišite imena i prezimena dvaju hrvatskih književnika koji se spominju u tekstu!

1 bod

13. U tekstu se spominju i nazivi dvaju starih dijelova Zagreba! Napišite njihova imena!

1 bod

14. Kako autorica definira pojam šume?

1 bod

15. Koja se planina Hrvatske spominje u tekstu?

1 bod

16. Iz kojeg smjera puše bura?

1 bod

17. Objasnite preneseno značenje izričaja *šuma pravnih propisa*!

2 boda	
--------	--

18. Po kojem se pravopisnom pravilu imenica *Zemlja* u tekstu piše velikim početnim slovom?

1 bod	
-------	--

19. Navedite iz teksta najmanje 5 naziva koji se koriste za označavanje mjesta zajednica biljnih organizama kojem drveće daje osnovno obilježje!

1 bod	
-------	--

20. Po čemu znamo da je *Babina Greda* ime naselja, a ne nešto drugo?

1 bod	
-------	--

21. Ispišite iz teksta najmanje 3 deminutiva!

3 boda	
--------	--

22. Što znači *biti jezično potkovan*?

1 bod	
-------	--

23. Na osnovi teksta odlučite jesu li sljedeće tvrdnje istinite ili lažne! Upisivanjem znaka „X“ u odgovarajuću rubriku tabele označite svoj izbor!

Tvrdnja	Istinita	Lažna
Bura se na grčkom zove boréās zato što puše s gorja.		
Kada kažemo za nešto da <i>nije greda</i> , to znači da nije problem.		
Gorica nije deminutiv.		
Autorica teksta spominje i jedan svoj doživljaj.		
<i>Tko zna kakvu sliku u takvima pobuđuje fraza biti na isto brdo tkan, ako im je brdo samo uzvisina na Zemljinoj <u>kori</u> od 300 do 500 m.</i> Podcrtana imenica je u dativu jednine.		
Korija je selo u blizini Virovitice.		

6 bodova	
----------	--

Ukupno: 40 bodova	
--------------------------	--

II. Stvaranje/sastavljanje teksta

Argumentiranje ili stvaranje praktične vrste teksta

A)

Pretpostavimo da ste od svoga džeparca koji dobivate tijekom cijele školske godine uštedjeli toliko da za vrijeme ljetnog raspusta možete s prijateljima otputovati na odmor. Kako se približava ljeto s prijateljima razmišljate o tome da li da to bude jedan duži odmor u Mađarskoj ili jedan kraći u Hrvatskoj.

Koji biste vi odmor odabrali s prijateljima, ovaj u domaćoj sredini ili onaj u inozemstvu? Razložite svoj odabir i potkrijepite s 3-5 obrazloženih argumenata!

Vaš tekst mora imati od 120 - 200 riječi.

B)

Pismo Uredništvu Hrvatskog glasnika

Vjerojatno i vi čitate Hrvatski glasnik, tjednik Hrvata iz Mađarske. Također pretpostavljamo da posebnom pozornošću pratite sadržaje koji su u svezi s vašim rodnim mjestom, zavičajem ili mjestom prebivališta.

Po nekim mišljenjima premalo je takvih sadržaja u našem tjedniku, stoga razmislite i u jednom pismu Uredništvu Hrvatskog glasnika predložite najmanje dvije važne teme za objavljivanje koje se tiču konkretnih događaja, osoba ili zanimljivosti vašeg mjesta! Opišite i argumentirajte svoje prijedloge! Obratite pozornost i na formalne zahtjeve pisma čitatelja, pismo potpišite s Mladen/Mladenka) Horvat!

Vaš tekst mora imati od 120 - 200 riječi.

Ukupno: 10 bodova	
--------------------------	--

	pontszám	
	maximális	elért
Szövegértés	40	
Szövegalkotási feladat: Érvelés <i> vagy </i> gyakorlati szövegalkotás	10	
Vizsgapont összesen	50	

dátum

javító tanár

	pontszáma egész számra kerekítve	
	elért	programba beírt
Szövegértés		
Szövegalkotási feladat: Érvelés <i> vagy </i> gyakorlati szövegalkotás		

dátum

dátum

javító tanár

jegyző

Megjegyzések:

1. Ha a vizsgázó a II. írásbeli összetevő megoldását elkezdte, akkor ez a táblázat és az aláírási rész üresen marad!
2. Ha a vizsga az I. összetevő teljesítése közben megszakad, illetve nem folytatódik a II. összetevővel, akkor ez a táblázat és az aláírási rész kitöltendő!

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2020. május 11.

HORVÁT NEMZETISÉGI NYELV ÉS IRODALOM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2020. május 11. 8:00

II. MŰÉRTÉLMEZŐ SZÖVEGALKOTÁS

Időtartam: 150 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Vážne informácie

Izaberite i riješite jedan (A) ili B) zadatak!

Ukoliko ipak tijekom rada započnete rješavati i drugi zadatak onda precrtajte prethodni!

U svome razlaganju uzmite u obzir kriterije zadanih zadatakom!

Hrabro formulirajte svoje samostalno mišljenje, navedite i svoje spoznaje!

Svoj tekst brižno uredite, ukoliko ste nesigurni – pravopis provjerite pravopisnim priručnikom!

Možete pisati i skicu i bilješke, ali pripazite da one budu odvojene od gotovog sastavka!

Bilješke možete pisati i u tekst.

(400-800 riječi)

STVARANJE TEKSTA INTERPRETATIVNE ANALIZE KNJIŽEVNOG DJELA

A)

Književnost Hrvata iz Mađarske – Josip Gujaš Džuretin

„[...] istraživači književnosti Hrvata u Mađarskoj pjesništvo Josipa Gujaša Džuretina smatraju najznačajnijom pojavom od 1918. godine do danas. Svoje prve pjesme objavio je početkom 1960-ih godina na stranicama *Narodnih novina*. U antologiji *U kolo* zastupljen je s 24 pjesme od kojih će veći dio ući u njegovu posthumno objavljenu zbirku pjesama *Povratak u Podravinu*, inače prvu objelodanjenju knjigu u književnosti Hrvata u Mađarskoj od 1945. godine.“ (I. Blažetin: *Strukture moderniteta u korpusu hrvatskoga pjesništva u Mađarskoj*)

Pred vama je pjesma Josipa Gujaša Džuretina Svojim roditeljima u Martince. Predstavite autora i njegovu književnu djelatnost u kontekstu književnosti Hrvata u Mađarskoj! Analizirajte priloženu pjesmu! Kakva je struktura, koji su temeljni motivi, izražajna sredstva, jezik i ugođaj pjesme? Slažete li se s ocjenom Stjepana Blažetina? Svoje tvrdnje potkrijepite citatima!

Iznesite vaš osobni doživljaj pjesme! Vaš tekst mora imati od 400 - 800 riječi.

Josip Gujaš Džuretin: Svojim roditeljima u Martince

Ali vam eto
Jako retko dolazim u krug vaš
U čarobni kut gde sam odgojen
Retko posećujem
Hladovine u našoj bašti
Gde ste me dugih noći
Skrivali i čuvali
Bojeći se od aviona tamo gore
Retko ja sedim
Na počasnom mestu za stolom
Što ste mi ga odredili
Vi stalno čekate mene
Sina svoga
Da vam dođem
Prolaze hladne jeseni
Ciče zime
Odlaze bujice rekama
Proleća se razvedre
Leta pevaju o plodnosti zrele pesme
I vi čekate
Čekate
Jer sina imate
Negde u svetu
I u srcu
I ja se spremam stalno
K vama
Samo još ne znam
Kada ću vam doći

B)

Analizirajte dolje navedene pjesme, usporedite načine i izražajna sredstva ljubavi prema domovini u dvjema pjesmama! Obrazložite svoj osobni doživljaj dviju pjesama, definirajte njihove poruke i njihovu aktualnost! Vaš tekst mora imati od 400 - 800 riječi.

GOSPA MARIJA

Ima jedna mala gospa Marija,
Što sve mi draža biva što je starija.

Jer ona me je prvog trudno rodila,
Za ručicu me slabu prva vodila.

Prva me na ovom svijetu volila,
Prva se za mene Bogu molila,

Kupala me suzom, Bog joj platio,
Anđeo joj suzom suzu vratio;

Dojila me mlijekom svoje ljubavi,
Učila me ovaj jezik ubavi,

S kojim ću i onda slatko tepati,
Kada ću za plotom možda krepati.

Samo tebe volim, draga nacijo,
Samo tebi služim, oj Kroacijo,

Što si duša, jezik, majka, a ne znamen,
Za te živim, samo za te, amen!

Antun Gustav Matoš

MOJ DOM

Ja domovinu imam; tek u srcu je nosim,
I brda joj i dol;
Gdje raj da ovaj prostrem, uzalud svijet prosim,
I... gutam svoju bol!

I sve što po njoj gazi, po mojem srcu pleše,
Njen rug je i moj rug;
Mom otkinuše biću sve njojzi što uzeše,
I ne vraćaju dug.

Ja nosim boštvo ovo - ko zapis čudotvorni,
Ko žića zadnji dah;
I da mi ono pane pod nokat sverazorni,
Ja past ću utoma.

Ah, ništa više nemam; to sve je što sam spaso,
A spasoh u tom sve,
U čemu vijek mi negda vas srećan se je glaso
Kroz čarne, mlade sne!

Kroz požar, koji suklja, da oprži mi krila,
Ja obraz pronijeh njen;
Na svojem srcu grijem već klonula joj bila
I ljubim njenu sjen.

I kralje iznijeh njene i velike joj bane,
Svih pradjedova prah,
Nepogažene gore i šaren-đulistane
I morske vile dah.

... Ja domovinu imam; tek u grud sam je skrio
I bježat moram svijet;
U vijencu mojih sanja već sve je pogazio,
Al ovaj nije cvijet.

On vreba, vreba, vreba... a ja grlim mukom
Na javi i u snu,
I preplašen se trzam i skrbno pipam rukom:
O, je li jošte tu?!

Slobode koji nema, taj o slobodi sanja,
Ah, ponajljepši san;
I moja žedna duša tom sankom mom se klanja
I pozdravlja joj dan.

U osamničkom kutu ja slušam trubu njenu
I krunidbeni pir,
I jedro gdje joj bojno nad šumnu strmi pjenu
U pola mora šir!

Sve, cvjetno kopno ovo i veliko joj more
Posvećuje mi grud;
Ko zvijezda sam, na kojoj tek njeni dusi zbore,
I... lutam kojekud.

Tek kad mi jednom s dušom po svemiru se krene,
Zaorit ću ko grom:
O, gledajte ju divnu, vi zvijezde udivljene,
To moj je, moj je dom!

Silvije Strahimir Kranjčević

		pontszám		
		maximális	elért	
II. Műértelmező szövegalkotás	Tartalmi minőség	25		
	Nyelvi minőség	Szövegszerkezet	5	
		Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	10	
Összesen:		40		

		pontszám	
		maximális	elért
I. Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	Szövegértés	40	
	Érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	10	
II. Műértelmező szövegalkotás	Tartalmi minőség	25	
	Nyelvi minőség	15	
Helyesírás		8	
Íráskép		2	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma:		100	

_____ dátum

_____ javító tanár

		pontszáma egész számra kerekítve	
		elért	programba beírt
I. Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	Szövegértés		
	Érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás		
II. Műértelmező szövegalkotás	Tartalmi minőség		
	Nyelvi minőség		
Helyesírás			
Íráskép			

_____ dátum

_____ dátum

_____ javító tanár

_____ jegyző